

თავსებული მოწინავე წერილად ტყინ ახალგაზდა მემუსიკის მელიტონ ბალანცაივის შესახებ ქართული სიმღერების: „О Грузинском народном святом пении“; ხსენებულ წერილში ბანი ბლანცაივიც კანონებს რუსებს ქართული სიმღერების მოკლე ისტორიის და ბოლოს ამბობს, რომ ქართული სიმღერები კიდევ ბევრ კომპოზიტორებს და მემუსიკოსებს მისცეს უბეს მასალას რამდენი დიდებული მუსიკალური თხზულებებისათვის.

*** ზღაპრული ისტორია. გუშინდელს „ს. თბ.“-ში, თითქმის რუსებზედ ეყენებოდათ ბილისი გახილვისა, სადაც კავთის ბოლის განცხადებათა წინ დასტამებული წერილი აბრძობა, დიდი სიკრძალოდ... უცხრკავად ისტორია... თურმე ნუ იტყვით საფრანგების გამოჩენილი გმირი, თანამყნვე და მამულები ხელი დიდებულის მეფის ნაპოლეონ პირველის, იოანის მიუბრუნე ვინცა ყარბაღულ იოაკიმა მუხრანელი უყოფილა. ამ პირბეჭული ზღაპრის ავტორი თითოთი ყარბაღული ფილოსოფოსის მეცნიერი ისტორიკოსი წარბ. შუტერბაღად მოგვიხატობს, რომ ნაპოლეონის ცნობილი მასობელი ექსპედიციის რუსტანი, შთამომავლობით წინავე, ამ ორმოცდაათი წლის წინათ ზეშუამო გარდაიკვალა და ეს ყოველივე იმან შიამბოლო... ასეთი ზღაპრები დღემდე მდებარეობს ხოლმე ჩვენ მტერ-მეკუთარეთა გამოცემებში, ხოლო ხსენებული ზღაპარი, ვითარცა ისტორიული მასალა, დასტამებული ცხლანა პეტერბურგში და სახელად ჰქვია „Армян“ ვიღაცა მაღანა ნიგინის გამოცემა**

*** ს. ლიხაჩიანი, (იმერეთი) უკრაინა. ეს სოფელი მოშორებულია რკინის გზის სად. მუხიანს 4 ვერსის მანძილზე. აგრე ახლოს რკინის გზის სადგურში, ადგილობრივ მცხოვრებთათვის უფროდ უნდა იყოს გამოხადები ადგილად ნაწარმოებისათვის და თავიანთი მოწარმოების ღირებულ ფასში გაყიდვისათვის, მაგრამ სანაწარმოდ უკრაინისათვის არ არის დაარსებული საწარმოებო გზა, სადა მუხიანდგან სოფელ ოფიშქვიამანდის ზემო მოხსენებულ შტორმანდისად და ამის გამოდ რიგორც ოფიშქვიის მცხოვრებლები, აგრეთვე მათობელ სოფლებსაც სიკ. რკინის გზით მოგზაურობას და თავიანთი ნაწარმოების გაყიდვას გამოხადებული არიან. უკრაინის შიკო სოფლებიდან ქუთაის წამსვლელში 4 ვერს. ფეხით ამ ცხენით დიდობსა სად. მუხიანდის და შემდეგ რკინის გზით ქუთაის, ნაცუ-**

ლადა ამისა, დღის წვალებით უნდა იყოს 13—14 ვერსი, სატრული გზით. არ შეიძლება არ მოახსენებოდ, რომ ეს გზა ნაკლები არ იყოს სოფლის მცხოვრებლებს, განა, მაგრამ ამ გზაზედ მოგზაუროება ნამეტრად ზამთარი ადვილი და ღლებში მეტად ვასაქობია, რადგანაც ღვება ტალახი. ზემო მოხსენებულთა გზა მუხიანის სადგურამდის ადვილი ვასაქობელი განსაკუთრებით, რადგან მუხიანგან ადგილობრივი ქვიანია, სულ დასქირდება ხე-ტყის განება და გზის გაფართობება. ამ გზის ვაკეთება დიდს სარგებლობას მოუტანს მცხოვრებლებს, ვინაიდან ზემო მოხსენებულ სოფელი დიდგარბობით მდიდარია: ვ. ი. სიონიძის, ჯერის ხეობის, აბრეშუმის და სხ. სხ. მოსახლით და კიდევაც შუავე საქონელი ვასაქობ.

*** ს. შანიანი. უკრაინა. ამ სოფელს ერთი რიგანი წვალი არა აქვს, რომ დალიონ. შუა სოფელს ჩამოღის ერთი პატარა რუკა, რომელსაც მღვრიე ზღაპრითა. პარალა და ეს წვალი ყოველთვის მღვრიე მოღის ხოლმე, ზამთარსა ხაზულად, და ხან-დახან კიდევ ხაზულში დაშრება ხოლმე და რჩება მთელი სოფელი უწყლოთ. აი ამ მღვრიე წვალსა მხარაზენ შანიანის მცხოვრებნი, რომელიც 375 კომლს აღწევს. ამისთვის აქ ნამეტრად ხაზულში ისეთი ავადმყოფობა ხოლმე გავრცელებულია, რომ იშვიათი სახლი იქნება, რომ ავადმყოფი არ იქნეს. უფრო კი ციფ-ცხელებით. ეს წვალი ზედ შუა სოფელზე მოადის ვენახებზე, ვუბაზე, რადსაკვირვებელია, უწინდურ აღაგებას ბევრს გამოივლის. ადვილი წარმოსადგენია, როგორ იპოვედნეს ეს წვალი მცხოვრებლებზე.**

*** ს. აბესიძე (ქართლი). გაკეთებულს არადაცვალება. ამ თვის**

ნაშთი, ჩვენ სოფელში, საღამო ერთი იყო, რომ კუჭებდნენ შესულა ჩაი დურ—შვილი და გამოიკრინა ვარო, ღლებებში როგორც იყო დაიპირებს და დაამშვიდეს. შუალაზე იქნებოდა, რომ ისევ ვაჩუვამოვარდა და თვლი ველარაინ გამოკრა, თუ რამ ჩანებოდა ეს კაცი მიკრედიდა ერთი გლეხის მძინათა მიკრედილია და კლბრესთვის ნტეკრევა დეწყო, გამოხედნა ვარო პატრონი და ჩაი გაქციულყო... შემდეგ ერთი ზღაპრის სახელი შევარდნილიყო და დეწყო უბარბეჭრეკლის ტრეხანი, გამოვლიებობა დაი და ქვერილ ზღაპრებოდა, საწულისთვის კარგა ლახათაიანი ეცხედა და ისე გამოვლიდა. ნათქვამია, „აქცხლს ნავთი დასაბრუნა“ ისე იმით უყვეს, გაგიტეხეს სკეფებს და უფრო სიციფე მოუმატეს... გათქვამა იყო, რომ ისევ თავის სახელი შევარდნილიყო და ცოლისთვის ვეუბა „ჩეკარა ლაგინი“ დაშაქვინეო... ცოლსა ვაშაშანა ლაგინი, და წამაწყოლილიყო, შემდეგ დაბეჭრეს ცემისაგან სისხლი იპოვილა და იმავ დღეს გარდაცვლილიყო.

სტოპანა და წამება წილის მონათესავე ქონების მართვის სახელი.

(გუდავანა კონსტანტინე დიმიტრევიძე)

ჯავახი ბრძანა მისი დაშეწყვეტა სასურბობაში და მიუხედავად მის ორი სამების, რომლებიც უკრაინისათვის ქრისტიანთა პეტევიდელ იყვნენ მის წინაშე... მიგახანელი სამების უარევიდნენ ქარავალ მოწამეს უარევი სკუელი ქრისტიანი და უარევიდნენ თავის თავზე: „ნუ დაგვამოხანს სათავისსა მავსა შენა, — ეუბნებოდნენ ისინი — როგორც უკრაინისა, ჩვენ ქრისტიანთა ვაკეთებ, მაგრამ დეკ შევიდნენ წინააღმდეგობა მეფის ბრძანებისა, მთავრად მისეინ „ბოგო“... ბრძენმა კონსტანტინემ მიუგო სკუელის და სერნიდის უარევიდნებულს, თხოვდა მთავრადმეფედ ხალხს მთავრებულს, ამ ხალხის დეკ შევიდნენ წინააღმდეგობა და მათხის ვიკრედიდნენ: „თქვენ რისად უკრაინისა ვაკეთებთ და დაქმნება ვაკეთებთ მეტე და მთავრადმეფე ამოყრდნენ ცხემოხრანთა ჩვენსა და აღიპარეს ხელედი ტად და წარმოსაქვს მეთაური შენდებო ლაკვა, რომელიც აქვე მოგვიყვას: „ვიკრედიდნენ შენ უფრო აღმთავრო ძალათა, დეკარა სახე-კრევითა, რომელმაც მომიცე მე ძალი წარმოდებოდა უკრაინის მის მთავრებისა... დღის მსავე მე ნათელსა პირისა შენისისა, რამე

თუ შენდა მოვილტვი, ქრევი ლევისთა, და ამა რეკრევილტურებულ ყურ კრევილტურებოთა სახელისა შენისა წილისა და უფროს უსჯელ ამისგან მეფისა და აწი, უსჯელმთავრო ხეობა, შეიწერე მსაქლი ესე ჩემი და შევიდებო წილის ხელთაგან წარმოსაქვს ჩემის ნაკადული ვადმეფო უსჯურება და სეტყე წყვისა... მთავანი სკეფებს პირის მისსა სტანკავდნენ, მაგრამ მათევი დღესდღეს ენა: ის ლევისა მიწა ლაკვის სკუელი, აქებდა და დებდა მას... მისისხვე მეფის ფარის ბრძანებით მტრავალთა კონსტანტინე ვარევიდნენ პატარანი თავი და მირთავს მეფე წილისთვის ვევი ჩამოკლებდნენ მეტის-მეტად მაღალ ძელს... ესრულა წი. კონსტანტინე აქცემების წი. გიორგის დღესდღესის ღღეს, რას ამოხადებდა მის წაქვს ქრისტეს შობიდან. დესაც მოწამევიანი სიციფელი შეიტყეს ხსენებამეთის ხელმწიფეთორამ და მოისინა შემიტევი მესამე, მოსწერეს მის მის შესვლას, სახლობდა მრავალი-ცხელები ნათესაობის დამამშვიდებელი მსაქვინი იყო იგი, კვილმსაქვრევიდნენ თვის წილისში დიდად ბედ ღვწინადელ მოწამევი ამის წარმოსილისა, არც ტუნდა მას სიმცინივარე მისილისა ვანწყვიდებოდა... და სკრულითა სკოტესტათა ყოველითა სოფლისისი, როგორც კვილმ სისხლი, ისე ვაწერე სურვილითა დიდასა მის გესამტევილითა... ამისთვის ყველი დიდება ამის სოფლისათვითაც ნავავი, ვეყვად შენს რათა ქრისტე მხოლოდ ყოველივე დაუტევა და დღესდღეს იქნებოდა... იგი არ გემინის მცემული და გემინის და თვეერი წინაშე ქრისტე ღვწინ ხართ უკრაინისი გემინი ღვწინისა და მთავსა ემსგავსენით... სამით დამტკიცონ მისდებო ამის თვერისა სკრუტარ-მოყვრებოთა, მონათესავე შორეული შეწინარევიდნენ, რომ წი. კონსტანტინე ვადმოსაქვს სახელოშიყო, მაგრამ სად დღესდღეს იცის... საქართველო არსამ მტერსა საუფროსსა რახსა კონსტანტინე წილისსა ცხემი და დაღინა დღესდღესის წინააღმდეგობისათვის რკინისა კონსტანტინე ქრევიდნენ... მათი რომ ამ წილად მოწამის პირ

*) იხ. ცხენი დეკ. № 780.

